

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy 2. liceum ogólnokształcącego i technikum (do programu nauczania *W centrum uwagi. Zakres rozszerzony*)

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Aktywność obywatelska					
Temat lekcji: Społeczeństwo obywatelskie					
- istota i idee społeczeństwa obywatelskiego - polskie tradycje społeczeństwa obywatelskiego - ruch organicznikowski - społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX i XXI wieku	- wymienia główne cechy społeczeństwa obywatelskiego; - podaje przykłady codziennych zachowań świadczących o funkcjonowaniu społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce; - rozpoznaje postawy i działania właściwe dla społeczeństwa obywatelskiego w różnych epokach historycznych.	- wymienia główne formy aktywności obywatelskiej; - wymienia warunki konieczne do ukształtowania się społeczeństwa obywatelskiego; - podaje przykłady postaw i działań charakterystycznych dla społeczeństwa obywatelskiego w różnych okresach historii Polski [I Rzeczypospolita i XIX wiek]; - wymienia główne etapy procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX w. oraz związane z tym procesem problemy; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące społeczeństwa obywatelskiego.	- charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego; - przedstawia XIX-wieczne tradycje polskiego społeczeństwa obywatelskiego, ze szczególnym uwzględnieniem ruchu organicznikowskiego; - wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących społeczeństwa obywatelskiego w różnych okresach historycznych oraz współcześnie [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- porównuje ze sobą różne koncepcje/idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego; - porównuje postawy i działania podejmowane w ramach społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w różnych epokach historycznych oraz dokonuje krytycznej analizy tych aktywności; - charakteryzuje formy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych; - formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą wybranych aspektów funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; - gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat idei i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego na różnych etapach historycznych, Polsce współczesnej lub w wybranych państwach świata.
Temat lekcji: Organizacje pozarządowe					
- trzeci sektor działalności społeczno-gospodarczej - stowarzyszenia - fundacje - organizacje pożytku publicznego	- podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; - wymienia podstawowe cechy organizacji pozarządowych; - wskazuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej;	- porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce; - odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora; - charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Polsce;	- charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie; - omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce; - porównuje procedury zakładania oraz zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń w Polsce; - interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania	- określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora Życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie.	- przygotowuje i przeprowadza wraz z rówieśnikami kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji,

▪ think tank	▪ wymienia główne formy aktywności organizacji pozarządowych we współczesnej Polsce; ▪ podaje przykłady działań oddolnych na rzecz społeczności lokalnej.	▪ odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące funkcjonowania organizacji z trzeciego sektora Życia publicznego; ▪ wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia; ▪ przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji; ▪ wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę odgrywają.	stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ opracowuje projekt działań społecznych na rzecz wspólnoty lokalnej; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących organizacji z trzeciego sektora Życia publicznego [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]; ▪ przedstawia działalność wybranego think tanku.		formułując właściwe argumenty i kontrargumenty; ▪ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych.
Temat lekcji: Spółdzielczość					
▪ spółdzielnia ▪ spółdzielczość w Polsce ▪ rodzaje spółdzielni w Polsce	▪ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość; ▪ podaje przykłady spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Polsce.	▪ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Polsce; ▪ odczytuje z dostępnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące spółdzielni.	▪ omawia cele, formy organizacji i działania wybranego typu spółdzielni we współczesnej Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnych materiałach Źródłowych dotyczących historii i współczesności ruchu spółdzielczego [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	▪ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce i w wybranych państwach [np. w Wielkiej Brytanii]; ▪ wyjaśnia, czym się różni spółdzielnia od spółki; ▪ przedstawia wady i zalety ruchu spółdzielczego we współczesnym świecie.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli ruchu spółdzielczego w Polsce ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych spółdzielni.
Temat lekcji: Organizacje społeczno-zawodowe					
▪ związki zawodowe ▪ centrale związkowe ▪ dialog społeczny ▪ organizacje pracodawców ▪ samorządy zawodowe ▪ grupy interesów	▪ przedstawia cele związków zawodowych i przykłady działań podejmowanych przez te organizacje; ▪ wymienia główne centrale związków zawodowych w Polsce.	▪ przedstawia cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ podaje przykłady działań typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ wyjaśnia, czym jest grupa interesu; ▪ odczytuje z dostępnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne]	▪ charakteryzuje związki zawodowe i centrale związkowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia organizacje pracodawców funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców; ▪ wyjaśnia, czym jest lobbing;	▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując właściwe argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych związku zawodowego, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego lub spółdzielni.

		informacje dotyczące związków zawodowych, organizacji pracodawców oraz samorządów zawodowych.	- wyjaśnia, jakie znaczenie we współczesnym społeczeństwie demokratycznym ma dialog społeczny; - interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących związków zawodowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
II. POLITYKA					
Temat lekcji: Istota polityki					
- definicje polityki - koncepcje polityki	- podaje przykłady działań charakterystycznych dla polityki; - przedstawia przykładowe definicje polityki; - podaje przykłady konfliktów politycznych i wymienia ich przyczyny.	- przedstawia wybrane definicje i koncepcje polityki; - wskazuje przyczyny konfliktów politycznych; - wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie; - odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące polityki.	- porównuje różne definicje i koncepcje polityki; - wyjaśnia, co oznacza wyrażenie „polityka bez ideologii”; - analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych; - wymienia podstawowe strategie postępowania stosowane przez uczestników konfliktów politycznych; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących polityki [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- analizuje i porównuje historyczne definicje pojęcia „polityka”; - omawia, analizuje i porównuje różne strategie postępowania stosowane przez uczestników konfliktu politycznego [m.in. wskazuje ich mocne i słabe strony]; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy polityką a politykierstwem.	gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.
Temat lekcji: Myśl polityczna					
- liberalizm - konserwatyzm - socjalizm	wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu.	przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu;	porównuje założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu, chrześcijańskiej demokracji i nacjonalizmu;	przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej, socjalistycznej, nacjonalistycznej i chadeckiej, a także wymienia głównych ideologów i współczesnych przedstawicieli tych nurtów;	odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych nurtów myśli politycznej we współczesnym świecie;

- chrześcijańska demokracja - nacjonalizm		odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące współczesnych ideologii politycznych.	- wskazuje różnice w definiowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach poszczególnych nurtów myśli politycznej; - wyjaśnia, na czym polega podział poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe; - dokonuje krytycznej analizy poszczególnych nurtów myśli politycznej z uwzględnieniem poglądów dotyczących praw człowieka i zasad demokracji; - dostrzega różnicę pomiędzy pojęciami ideologia i program polityczny; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] i dotyczących współczesnych poglądów politycznych.	wyjaśnia, na czym polega różnica w znaczeniu pojęć „ideologia”, „doktryna polityczna” oraz „program polityczny”;	organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą założeniom wybranych nurtów myśli politycznej oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty.
--	--	---	--	--	---

Temat lekcji: Totalitaryzm

- cechy państwa totalitarnego - Źródła totalitaryzmu - komunizm - faszizm - nazizm - ustrój ZSRS i III Rzeszy - autorytaryzm	- wymienia podstawowe cechy państwa totalitarnego; - wymienia podstawowe założenia faszyzmu i komunizmu.	- wymienia główne cechy ustroju ZSRS i III Rzeszy; - wskazuje różnice pomiędzy autorytaryzmem a totalitaryzmem; - prawidłowo posługuje się pojęciami: „dyktatura”, „kult jednostki”, „monopartyjność”, „ucieczka od wolności” oraz „świeckie religie”; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące autorytaryzmu, totalitaryzmu, faszyzmu, nazizmu i komunizmu.	- wymienia historyczne Źródła totalitaryzmu; - porównuje założenia faszyzmu i komunizmu; - porównuje założenia faszyzmu i nazizmu; - wyjaśnia, jakie są konsekwencje postawy określonej jako „ucieczka od wolności”; - wyjaśnia znaczenie pojęć: „umasowienie” i „ideologizacja życia politycznego”; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących autorytaryzmu, totalitaryzmu, faszyzmu, nazizmu i komunizmu [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- analizuje genezę oraz przyczyny rozwoju ideologii faszystowskiej i komunistycznej; - analizuje genezę oraz konsekwencje funkcjonowania państw autorytarnych i totalitarnych.	- odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat historycznych i współczesnych przykładów państw i społeczeństw autorytarnych i totalitarnych; - odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych współczesnych ruchów politycznych odwołujących się do założeń komunizmu i faszyzmu.
--	---	--	---	---	--

Temat lekcji: Demokracja						
▪ formy i zasady demokracji ▪ geneza demokracji ▪ demokracja formalna i realna ▪ polskie tradycje demokratyczne ▪ parlamentaryzm ▪ republikanizm	▪ wymienia podstawowe zasady demokracji [suwerenność ludu, trójpodział i równowaga władz, konstytucjonalizm, praworządność, pluralizm]; ▪ wskazuje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej; ▪ wyjaśnia, na czym polega powszechne prawo wyborcze	▪ przedstawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią a demokracją pośrednią; ▪ rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum, plebiscyt, inicjatywa ludowa, weto ludowe]; ▪ wymienia główne fazy procesu kształtowania się demokracji; ▪ przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich oraz <i>Konstytucji 3 maja</i>; ▪ przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej i współczesnej <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i>; ▪ odczytuje z materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące zasad i form demokracji w różnych okresach historycznych oraz współcześnie.	▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną, ▪ przedstawia antyczne korzenie demokracji i republikanizmu; ▪ wyjaśnia wpływ etyki chrześcijańskiej na proces kształtowania się ustroju demokratycznego; ▪ omawia wpływ myśli oświeceniowej na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji; ▪ udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny; ▪ porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z lat 1921, 1935 i 1952; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w materiałach Źródłowych dotyczących zasad i form demokracji w różnych okresach historycznych oraz współcześnie [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	▪ charakteryzuje Średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentaryzmu; ▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania; ▪ przedstawia polskie tradycje demokratyczne i poddaje je krytycznej analizie.	▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej poświęconą np.: - wadom i zaletom demokracji; - wyzwaniom stojącym przed demokracją we współczesnym świecie, - a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując poprawne argumenty i kontrargumenty.	
Temat lekcji: Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia						
▪ korupcja ▪ nepotyzm ▪ populizm ▪ demagogia ▪ klientelizm ▪ kumoterstwo	▪ wyjaśnia, na czym polega populizm we współczesnej polityce; ▪ rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego: korupcji, nepotyzmu, demagogii, klientelizmu i kumoterstwa.	▪ wymienia cechy populizmu; ▪ przedstawia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące korupcji, nepotyzmu, populizmu, demagogii, klientelizmu i kumoterstwa.	▪ porównuje populizm i demagogię; ▪ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego zjawiska; ▪ charakteryzuje metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczące korupcji, nepotyzmu, populizmu, demagogii,	▪ charakteryzuje i porównuje różne formy nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa [w tym formy historyczne tych zjawisk]; ▪ analizuje problemy w funkcjonowaniu demokracji w skali globalnej i najpoważniejsze zagrożenia dla tego ustroju; ▪ buduje argumenty w sporze dotyczącym znaczenia populizmu we współczesnym świecie.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym formom populizmu i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.	

			klientelizmu i kumoterstwa [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
Temat lekcji: Kultura polityczna					
- elementy kultury politycznej - typy kultury politycznej - kultura polityczna w Polsce - partycypacja polityczna - opinia publiczna	- podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie; - wymienia podstawowe typy kultury politycznej; - przedstawia przykłady partycypacji politycznej.	- wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; - charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym; - prawidłowo posługuje się pojęciem <i>partycypacja polityczna, petycja, zgromadzenie, obywatelskie nieposłuszeństwo, opinia publiczna</i>; - wymienia historyczne i współczesne formy obywatelskiego nieposłuszeństwa; - odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków.	- charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa; - analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych; - przedstawia poszczególne formy partycypacji politycznej; - charakteryzuje formy obywatelskiego nieposłuszeństwa; - wymienia formy badania opinii publicznej; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących kultury politycznej oraz partycypacji politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera; - formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej kulturze politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego; - dokonuje krytycznej analizy działań służących podniesieniu poziomu partycypacji politycznej; - przedstawia pozytywny i negatywny wpływ sondaży na kształtowanie się opinii publicznej i wybrane aspekty życia publicznego, a także dokonuje krytycznej oceny wiarygodności niektórych badań sondażowych; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących kultury politycznej oraz partycypacji politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kulturze politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; - realizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy charakterystyczne dla obywatelskiej kultury politycznej.
Temat lekcji: Wspólnota polityczna					
- wspólnota polityczna - kultura a wspólnota polityczna - teoria cywilizacji - współczynnik humanistyczny - dziedzictwo kulturowe - socjologia moralności	- wymienia cechy wspólnoty politycznej; - przedstawia podstawowe elementy polskiej tożsamości narodowej.	- wyjaśnia znaczenie twierdzenia – <i>człowiek jest istotą społeczną</i>; - wyjaśnia, co oznacza stwierdzenie: „Człowiek jest istotą społeczną”; - odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące wspólnot politycznych.	- wyjaśnia, na czym polega koncepcja wspólnoty politycznej wynikająca z przepisów obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; - charakteryzuje elementy tworzące i wzmacniające wspólnotę polityczną; - prawidłowo posługuje się pojęciami: „socjologia humanistyczna”, „socjologia moralności”, „więź społeczna”; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących zagadnienia	- porównuje różne koncepcje wspólnoty politycznej [w tym koncepcje historyczne]; - analizuje wyniki badań naukowych dotyczących roli kultury w procesie kształtowania się wspólnoty politycznej; - przedstawia czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - omawia koncepcje wspólnoty politycznej sformułowane przez	organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą różnym koncepcjom wspólnoty politycznej lub tożsamości politycznej współczesnych Polaków oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty.

awans społeczny			wspólnoty politycznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	Ludwika Krzywickiego i Feliksa Konecznego; wyjaśnia, jakie było znaczenie koncepcji Floriana Znanieckiego i Stanisława Ossowskiego, Marii Ossowskiej, Józefa Chałasińskiego w rozwoju badań socjologicznych.	
III. KOMUNIKOWANIE I MEDIA					
Temat lekcji: Komunikacja społeczna					
- kody komunikacyjne - kodowanie i dekodowanie - kody pozajęzykowe - komunikacja werbalna - komunikacja niewerbalna - przeszkody komunikacyjne	- wskazuje w swoim otoczeniu elementy komunikacji społecznej; - identyfikuje w konkretnych sytuacjach nadawcę i odbiorcę komunikatu; - podaje przykłady komunikacji niewerbalnej; - wymienia podstawowe czynniki utrudniające proces komunikacji społecznej i podaje konkretne przykłady ich działania; - podaje przykłady stereotypów.	- wymienia podstawowe aspekty komunikacji społecznej; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy komunikowaniem a komunikowaniem się; - wymienia funkcje komunikowania się; - identyfikuje podstawowe rodzaje kodów komunikacyjnych; - rozpoznaje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; - rozpoznaje poszczególne etapy procesu komunikacji; - odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące komunikacji społecznej.	- charakteryzuje poszczególne funkcje komunikowania się; - prawidłowo interpretuje pozawerbalne sygnały w komunikacji; - wskazuje wady i zalety poszczególnych kodów komunikacyjnych; - omawia bariery poznawcze w obszarze komunikacji; - przedstawia zasady skutecznej komunikacji; - wskazuje wady i zalety stereotypowego myślenia; - dokonyuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących komunikacji społecznej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- przedstawia klasyfikacji procesów komunikowania się; - dokonyuje krytycznej analizy konkretnych sytuacji komunikacyjnych, wskazując błędy popełnione przez ich uczestników i sposoby na wyeliminowanie napotkanych przez nich trudności; - wykazuje wady i zalety różnych form komunikowania się; - charakteryzuje metody i techniki wspomagające proces prawidłowego komunikowania się, np. aktywne słuchanie.	realizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą zasady skutecznej komunikacji społecznej.
Temat lekcji: Media masowe					
- funkcje mediów - komunikowanie masowe a komunikowanie medialne - media społecznościowe - czwarta władza - media w Polsce	- podaje przykłady mediów masowych; - wymienia główne funkcje mediów; - podaje przykłady sytuacji i wydarzeń, które dowodzą, że media wywierają wpływ na sposób sprawowania władzy przez polityków.	- wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; - zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; - omawia główne funkcje mediów; - charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; - charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący	- przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; - charakteryzuje, ocenia i porównuje rolę mediów różnego typu w debacie publicznej; - wykazuje, że przekaz prezentowany przez media często zależy od ich orientacji politycznej; - dokonyuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych dotyczących mediów masowych [tabele, wykresy	- charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; - formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wpływu mediów społecznościowych na: - na Życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce.	- gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wpływu mediów społecznościowych na: - Życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych,

media a debata publiczna		w Polsce [z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności]; - wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza” i właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; - wskazuje przykładowe sytuacje, w których media realizują funkcję kontrolną wobec organów władzy; - odczytuje z różnorodnych materiałów źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące mediów masowych.	i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		- przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Komunikacja perswazyjna					
- perswazja - socjotechnika - propaganda - marketing polityczny - bańka informacyjna - manipulacja w mediach - etyka dziennikarska - kampanie społeczne	- odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; - podaje przykłady manipulacji stosowanych w przekazach medialnych; - wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; - wskazuje przykłady zagrożeń wynikających z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów.	- wskazuje podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; - wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; - przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; - właściwie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: „perswazja”, „socjotechnika”, „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”; - przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; - podaje cechy kampanii społecznych; - omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; - przedstawia cele wybranej kampanii społecznej; - wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym Życiu politycznym; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane	- dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego; - omawia wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; - wymienia cechy propagandy; - wskazuje przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia; - analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i>, obowiązującej w Polsce; - analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach; - opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z Życia społecznego; - wyjaśnia, jakie są mechanizmy działania marketingu politycznego; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących komunikacji perswazyjnej [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane	- porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z Życia publicznego, [ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod perswazji lub manipulacji]; - porównuje wybrane kampanie społeczne; - ocenia – z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej – wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce.	realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu Życia społecznego.

		statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące komunikacji perswazyjnej.	statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
Temat lekcji: Międzynarodowe <i>public relations</i>					
▪ <i>soft power</i> ▪ międzynarodowy wizerunek państwa ▪ państwowe instytucje kultury ▪ dyfamacja	▪ wymienia podstawowe narzędzia <i>public relations</i>; ▪ rozpoznaje działania służące budowaniu międzynarodowego wizerunku państwa; ▪ wskazuje w przestrzeni publicznej przykłady działań dyfamacyjnych.	▪ wymienia uczestników międzynarodowych <i>public relations</i>; ▪ podaje przykłady działań różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej (np. British Council, Instytuty Konfucjusza, Instytut Goethego, Instytut Adama Mickiewicza); ▪ wskazuje elementy składające się na <i>soft power</i> danego państwa; ▪ prawidłowo posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: <i>soft power</i>, <i>public relations</i>, „dyfamacja”; ▪ podaje przykłady przekazów propagandowych o charakterze dyfamacyjnym; ▪ przedstawia przykłady działań zwalczających dyfamację; ▪ wymienia instytucje, których zadaniem jest walka z dyfamacją skierowaną przeciwko państwu polskiemu; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące międzynarodowych <i>public relations</i>.	▪ opisuje działania różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej; ▪ omawia metody walki z dyfamacją, w tym działania Ligi Antydyfamacyjnej i Reduty Dobrego Imienia; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących międzynarodowych <i>public relations</i> [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne.	▪ ocenia i porównuje działania różnych państw na rzecz upowszechnienia za granicą korzystnego wizerunku rodzimej kultury narodowej; ▪ przedstawia cele i zakres działalności British Council, Instytutów Konfucjusza, Instytutu Goethego, Instytutu Adama Mickiewicza.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat międzynarodowych <i>public relations</i>, np. dotyczące wybranych kampanii wizerunkowych zrealizowanych przez państwo polskie; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej poświęconą międzynarodowym <i>public relations</i> i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Wolność słowa					
▪ gwarancje wolności słowa ▪ wolność mediów ▪ wolność słowa ▪ odpowiedzialność za słowo ▪ cenzura	▪ uzasadnia konieczność ochrony wolności słowa; ▪ wskazuje, że każdy człowiek powinien ponosić odpowiedzialność za słowo.	▪ wymienia elementy składowe prawa do wolności słowa; ▪ rozpoznaje współczesne przykłady cenzury; ▪ wyjaśnia, jaki jest związek między wolnością słowa a odpowiedzialnością za słowo; ▪ odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy	▪ przedstawia konstytucyjne gwarancje wolności słowa i wolności mediów; ▪ dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących wolności słowa [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne,	▪ omawia formy odpowiedzialności mediów i dziennikarzy za słowo; ▪ opisuje, porównuje i ocenia poszczególne typy cenzury; ▪ charakteryzuje historyczne formy cenzury, w tym te funkcjonujące w okresie PRL;	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą związkowi między wolnością słowa a odpowiedzialnością za słowo i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując poprawne argumenty i kontrargumenty; ▪ realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię

		przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące wolności słowa.	normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	przedstawia problem ochrony wolności słowa w wybranych współczesnych państwach świata.	społeczną dotyczącą problemów związanych z ochroną wolności słowa.
IV PRAWO I PRAWA CZŁOWIEKA					
Temat lekcji: Prawo i jego rodzaje					
- prawo pozytywne - prawo naturalne - normy społeczne - norma prawna - przepis prawny - rodzaje prawa - gałęzie prawa	- prawidłowo posługuje się pojęciem „prawo”; - wymienia podstawowe rodzaje norm społecznych; - wskazuje przykłady norm prawnych; - wymienia podstawowe gałęzie prawa.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „prawo”, „norma prawna”, „przepis prawny” oraz prawidłowo używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; - wyjaśnia, czym normy prawne różnią się od innych rodzajów norm społecznych; - rozpoznaje i charakteryzuje poszczególne typy norm społecznych; - wymienia główne rodzaje i gałęzie prawa; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa i jego rodzajów.	- porównuje z różnych perspektyw [wg różnych kryteriów] koncepcje prawa pozytywnego oraz prawa naturalnego; - charakteryzuje poszczególne rodzaje norm prawnych; - rozpoznaje i omawia poszczególne elementy budowy normy prawnej [hipoteza, dyspozycja, sankcja]; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących prawa i jego rodzajów [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- wyjaśnia, na czym polega różnica między przedmiotowym a podmiotowym rozumieniem pojęcia „prawo”; - tłumaczy, na czym polegają różnice w rozumieniu prawa między zwolennikami naturalizmu i pozytywizmu; - porównuje poszczególne rodzaje norm prawnych.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.
Temat lekcji: System prawa					
- zasady systemu prawa - luka prawna - reguły kolizyjne - zasady prawa - prawo pozytywne - prawo precedensowe - prawo zwyczajowe - prawo religijne	- wymienia podstawowe zasady funkcjonowania systemu prawa; - wymienia cechy systemu prawa funkcjonującego we współczesnej Polsce.	- właściwie używa w swoich wypowiedziach pojęć: „luka prawna”, „spójność prawa”, „hierarchiczność prawa”, „zupełność prawa”; - tłumaczy, jakie są Źródła norm obowiązujących w różnych systemach prawnych [prawo: zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne]; - wyjaśnia znaczenie zasad hierarchiczności, spójności i zupełności oraz podaje przykłady ich stosowania [lub wskazuje sytuacje, w których zostały one naruszone]; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne,	- wyjaśnia znaczenie terminów „luka prawna” i „spójność prawa”, „hierarchiczność prawa”, „zupełność prawa”; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących systemów prawa.	- porównuje systemy prawa pozytywnego i prawa precedensowego; - charakteryzuje systemy prawne funkcjonujące w wybranych państwach świata [prawo pozytywne, precedensowe, zwyczajowe, religijne]; - podaje przykłady reguł kolizyjnych stosowanych w systemie prawa.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.

		normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące systemów prawa.			
Temat lekcji: Źródła prawa					
- akty normatywne i nienormatywne - obowiązki prawa - Źródła prawa - kodeks - dzienniki urzędowe	- prawidłowo stosuje w swoich wypowiedziach pojęcia: „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”; - wymienia podstawowe rodzaje źródeł prawa obowiązującego w Polsce; - wskazuje cechy <i>Konstytucji RP</i> i wyjaśnia, na czym polega jej szczególna moc; - podaje przykłady kodeksów funkcjonujących w polskim porządku prawnym.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „akt normatywny”, „źródło prawa”, „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”, „prawo wtórne UE”, „prawo pierwotne UE” oraz prawidłowo używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; - charakteryzuje poszczególne źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce; - rozpoznaje i charakteryzuje akty prawne niebędące źródłami prawa; - wymienia poszczególne rodzaje prawa Unii Europejskiej; - rozpoznaje akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; - wyjaśnia, na czym polega zasada pierwszeństwa stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym; - przedstawia rolę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] w unijnym porządku prawnym; - charakteryzuje kodeksy funkcjonujące w polskim porządku prawnym [nazwa, rodzaj i zakres regulacji]; - podaje przykłady aktów prawa miejscowego; - wymienia dzienniki urzędowe prowadzone w Polsce; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródełowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące Źródeł prawa.	- wyjaśnia różnicę między aktami normatywnymi a aktami nienormatywnymi; - porównuje różne typy źródeł prawa obowiązującego w Polsce [z uwzględnieniem sposobu stanowienia, sposobu wprowadzenia do porządku prawnego, zasięgu obowiązywania, adresatów norm, miejsca w hierarchii źródeł prawa]; - charakteryzuje rodzaje umów międzynarodowych i pozycję tych porozumień w polskim porządku prawnym [buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>]; - porównuje różne rodzaje aktów prawa miejscowego; - wyjaśnia znaczenie zasady <i>vacatio legis</i>; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródełowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących źródeł prawa.	- przedstawia zasady ogólne prawa międzynarodowego; - prezentuje istotę sporu dotyczącego hierarchicznej zależności między <i>Konstytucją RP</i> a prawem Unii Europejskiej; - porównuje różne rodzaje aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień prawnych.
Temat lekcji: Prawo cywilne i rodzinne					

- osoba fizyczna i osoba prawna - zdolność prawna - zobowiązanie - własność - spadek - testament - małżeństwo - wspólnota majątkowa - rozwód - separacja	- rozpoznaje przykłady spraw regulowanych przez prawo cywilne i prawo rodzinne; - właściwie stosuje w swoich wypowiedziach pojęcia: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „zobowiązanie”, „rozwód”, „separacja”, „wspólnota majątkowa”; - podaje przykłady działań, które są możliwe dzięki posiadaniu zdolności do czynności prawnych;; - wymienia warunki prawne, których spełnienie jest niezbędne do zawarcia małżeństwa w Polsce; - przedstawia obowiązki i prawa rodziców i dzieci.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „zobowiązanie”, „rozwód”, „separacja”, „wspólnota majątkowa”; - odszukuje i interpretuje proste przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego; - wymienia konsekwencje wynikające z posiadania pełnej i ograniczonej zdolności do czynności prawnych; - wymienia zasady poprawnego sporządzania pełnomocnictwa;; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa cywilnego i prawa rodzinnego.	- wyjaśnia znaczenie terminu „ubezwłasnowolnienie” i właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; - wymienia rodzaje czynności prawnych; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego</i>; - przedstawia różne sposoby zawarcia małżeństwa zgodne z polskim prawem; - charakteryzuje poszczególne rodzaje postępowań cywilnych; - właściwie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: „powód”, „pozwany”, „pozew”; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] dotyczących prawa cywilnego i prawa rodzinnego.	- analizuje proste kazusy z zakresu prawa cywilnego; - analizuje proste kazusy z zakresu prawa rodzinnego; - wymienia prawne przeszkody małżeńskie i przyczyny unieważnienia małżeństwa.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego.
Temat lekcji: Prawo karne					
- podział prawa karnego - zasady prawa karnego - przestępstwo - wykroczenie - kary i środki karne - postępowanie karne	- wyjaśnia znaczenie terminów: „czyn zabroniony”, „kara”, „środek karny” „przestępstwo”, „wykroczenie” oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; - rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo karne; - wskazuje Źródła prawa karnego; - wymienia funkcje kary w polskim prawie karnym.	- odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego;; - wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa karnego; - wymienia podstawowe działy prawa karnego; - tłumaczy, jakie są funkcje kar i środków karnych przewidzianych w polskim prawie karnym; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne Źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty	- buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i> i <i>Kodeksu wykroczeń</i>; - wyjaśnia, jaki jest cel obowiązywania podstawowych zasad prawa karnego; - wymienia podstawowe etapy i zasady postępowania karnego, w tym postępowania w sprawach dotyczących nieletnich; - dokonuje krytycznej analizy informacji wynikających z różnych Źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne i normatywne, Źródła	- analizuje proste kazusy z zakresu prawa karnego; - porównuje kary stosowane dawniej i współcześnie; - przedstawia ewolucję systemu karnego w Europie; - formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat zasad i celów stosowania kar w prawie karnym.	- gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa karnego; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. celom i zasadom stosowania kar w prawie karnym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		publicystyczne] informacje dotyczące prawa karnego.	ikonograficzne] dotyczących prawa karnego.		
Temat lekcji: Prawo administracyjne					
- administracja publiczna - akt administracyjny - decyzja administracyjna - zażalenie - skarga do sądu administracyjnego	- wymienia rodzaje administracji publicznej; - wskazuje przykłady spraw rozstrzyganych przez sądy administracyjne.	- wyjaśnia znaczenie terminów: „administracja publiczna”, „organ administracji publicznej”, „urząd”, „akt administracyjny”, „decyzja administracyjna” oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach; - podaje podstawowe cechy prawa administracyjnego; - wymienia rządowe i samorządowe organy administracji publicznej; - przedstawia podstawowe cechy stosunku administracyjnoprawnego; - określa, czy decyzja administracyjna została właściwie skonstruowana pod względem formalnym; - wymienia główne etapy postępowań administracyjnego i sądowoadministracyjnego; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące prawa administracyjnego.	- przedstawia poszczególne środki zaskarżenia decyzji administracyjnej; - buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z zakresu prawa administracyjnego; - porównuje cechy aktów administracyjnych i aktów normatywnych; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących prawa administracyjnego [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- wymienia Źródła prawa administracyjnego; - analizuje proste kazusy z zakresu prawa administracyjnego; - charakteryzuje przewidziane w prawie formy aktów administracyjnych.	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące szczegółowych i złożonych zagadnień z zakresu prawa administracyjnego.
Temat lekcji: Prawa człowieka					
- cechy praw człowieka - historia praw człowieka - generacje praw człowieka - prawa pozytywne i negatywne - łamanie praw człowieka	- podaje cechy praw człowieka; - charakteryzuje system praw człowieka w państwie demokratycznym; - wskazuje przykłady naruszeń praw człowieka w państwach autorytarnych; - rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; - wymienia okoliczności, w których możliwe jest ograniczenie praw i wolności człowieka w państwie demokratycznym.	- przedstawia pozycję jednostki w państwach autorytarnych i totalitarnych; - omawia historyczne uwarunkowania rozwoju praw człowieka; - przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im kategorii i generacji wyróżnianych w prawie międzynarodowym; - rozdziela prawa negatywne i prawa pozytywne; - buduje argumenty potwierdzające uniwersalność praw człowieka;	- wyjaśnia, z czego wynikają przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; - uzasadnia, że istnienie systemu ochrony praw człowieka jest koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania państw demokratycznych; - wyjaśnia, na czym polega różnica między prawami negatywnymi a prawami pozytywnymi; - aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach na temat uniwersalności praw człowieka;	- wykazuje, że zakres i sposób ochrony danego prawa człowieka są uzależnione od kategorii i generacji, do których jest ono zaliczane; - ocenia skalę łamania praw człowieka na świecie; - rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał Źródłowy dotyczący praw człowieka.	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących przestrzegania praw człowieka na świecie; - samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące praw człowieka; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.

		odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące praw człowieka.	dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących praw człowieka [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].		
Temat lekcji: Ochrona praw człowieka					
- katalog praw i wolności w <i>Konstytucji RP</i> - środki ochrony - system europejski - system światowy - prawo humanitarne - konwencje haskie i genewskie	- przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im konstytucyjnych kategorii praw i wolności; - wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony wolności i praw; - przedstawia zadania i formy działania Rzecznika Praw Obywatelskich; - wymienia organizacje międzynarodowe tworzące fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka; - podaje cele funkcjonowania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - omawia okoliczności, które doprowadziły do uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> oraz przedstawia cele i zasady określone w tym dokumencie.	- wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; - wyjaśnia, jakie znaczenie w systemie ochrony praw człowieka ma indywidualna skarga konstytucyjna; - podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</i>, - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych</i>; - wymienia podstawowe dokumenty określające zasady międzynarodowego prawa humanitarnego; - odczytuje z różnorodnych materiałów Źródłowych [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne] informacje dotyczące ochrony praw człowieka.	- przedstawia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; - tłumaczy, jaka jest różnica między prawami człowieka a prawami obywatela; - przedstawia warunki dopuszczalności skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - przedstawia cele i zadania poszczególnych organów ONZ tworzących światowy system ochrony praw człowieka; - dokonuje krytycznej analizy informacji zawartych w różnorodnych materiałach Źródłowych dotyczących ochrony praw człowieka [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, dane statystyczne, źródła ikonograficzne, normatywne i narracyjne, teksty publicystyczne].	- dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ochrony praw człowieka w Polsce; - formułuje argumenty i kontrargumenty dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania europejskiego i światowego systemu ochrony praw człowieka; - przedstawia uwarunkowania, które wpłynęły na ukształtowanie się systemów ochrony praw człowieka funkcjonujących w ramach Rady Europy, OBWE, Unii Europejskiej i ONZ.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych zagadnień dotyczących ochrony praw człowieka; - realizuje, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą problemów związanych z ochroną praw człowieka i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; - gromadzi, analizuje i prezentuje informacje dotyczące wybranych zagadnień dotyczących ochrony praw człowieka.